

Jana Mašková: Náboženství a rodina: Rozložení moci a výchovy v nábožensky založené rodině. 50 str., textové přílohy

Posudek vedoucí práce

Cílem předkládané bakalářské práce je na základě terénního výzkumu v „nábožensky založené rodině“ zodpovědět několik výzkumných otázek: Co podléhá a nepodléhá rodičovské kontrole či dohledu? Jak otec legitimizuje svou moc nad rodinou? Jak děti přijímají moc otce, popř. rodičů? Autorka dochází k závěru, že kontrole otce „podléhá téměř vše“ (str. 42). Svou moc otec legitimizuje výsadním postavením coby pastýř a zprostředkovatel Božího slova. Děti přijímají moc a postavení otce různě v závislosti na věku a genderu.

Práce vychází z terénního výzkumu, který autorka dlouhodobě prováděla v domácnosti zkoumané rodiny, v níž byla v pozici dlouholeté rodinné přítelkyně svým způsobem insiderkou. Vzhledem k etické problematičnosti výzkumu autorka pracovala primárně s jedním informantem, jímž byl nejstarší syn, z jehož interpretace mocenské hierarchie v rodině vychází. Po teoretické stránce problematiku nahlíží foucaultovským prizmatem pastýřské moci a biomoci.

V práci postrádám hlubší reflexi etických aspektů výzkumného šetření: pro většinu členů rodiny autorka působila „inkognito“. Očekávala bych, že tuto skutečnost bude z etické perspektivy hlouběji reflektovat (jistý nástin etických dilemat najdeme na str. 14) a že zároveň explicitněji zdůvodní, proč zvolila za svého informanta právě nejstaršího syna v rodině a jak případně mohl tento fakt ovlivnit výsledky jejího bádání. Zároveň bych uvítala, kdyby se autorka hlouběji zamyslela nad možným vztahem specifické formy vyznání zkoumané rodiny a mocenské hierarchie jejích členů. Musí být strukturace moci v rodině nutně důsledkem jejího náboženského vyznání? Nemohou se velmi podobné hierarchie vyskytovat i u rodin „bez vyznání“? Jaké další faktory mohou vstupovat do hry? Jakou roli v tomto smyslu může hrát náboženské vyznání při legitimizaci otcovy mocensky dominantní pozice?

Z hlediska teoretického zakotvení zkoumané problematiky postrádám hlubší reflexi foucaultových pojmů pastorační moci a biomoci, které jsou pro autorku zcela klíčové. V některých částech práce (zejména kapitoly 2. 3 a 2. 4) autorka sklouzává do teologické perspektivy, jedná se primárně o érickou interpretaci aktérů? Text na mnoha místech trpí stylistickými neobratnostmi a hrubými gramatickými chybami (např. na str. 42 „zhodnocení *nabitých* dat“). Po formální stránce je otázkou, zda je vhodné čtenáře seznámit se zněním výzkumných otázek až na str. 15.

Přes výše uvedené výtky je třeba ocenit výrazný kvalitativní posun mezi konzultovanou a finální podobou textu. Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení stupněm dobře.

V Pardubicích 17. 7. 2015

Jana Jetmárová